

**BRATISLAVSKÁ MEDZINÁRODNÁ ŠKOLA LIBERÁLNYCH
ŠTÚDIÍ**

VZŤAH ŠTÁTU A ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

BAKALÁRSKA PRÁCA

Marián Švagerko

Bratislava 2011

**BRATISLAVSKÁ MEDZINÁRODNÁ ŠKOLA LIBERÁLNYCH
ŠTÚDIÍ**

VZŤAH ŠTÁTU A ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU

BAKALÁRSKA PRÁCA

Bakalársky študijný program: Liberálne štúdiá

Študijný odbor 3.1.6 Politológia

Vedúci bakalárskej práce: Mgr. Dagmar Kusá, PhD.

Stupeň kvalifikácie: Bakalár (Bc.)

Dátum odovzdania práce: 30.4.2011

Dátum obhajoby: 15.6.2011

Bratislava 2011

Marián Švagerko

Čestné vyhlásenie o originalnosti práce

Čestne vyhlasujem,

že moja bakalárska práca je originálna, napísal som ju vlastnou tvorivou činnosťou pod vedením školiteľky bakalárskej práce a myšlienky iných autorov som dôsledne citoval.

Dňa 30.4.2011 Bratislava

podpis_____

Abstrakt

Meno: Marián Švagerko

Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií

Vedúci bakalárskej práce: Mgr. Dagmar Kusá, PhD.

Počet strán: 37 Počet slov: 8 644

Táto bakalárska práca je zameraná na témy organizovaného zločinu a štátu. V prvej časti sa venujem definícií kľúčových pojmov, porovnaniu organizovaného zločinu a štátu v krajinách s totalitnými režimami a s demokratickými režimami. Táto práca chce dokázať to že, demokratický režim je úrodnejšou pôdou pre vytvorenie skupiny ľudí, ktorá nelegálnou cestou porušuje zákon za účelom obohatenia sa. Pravdou je, že v totalitných krajinách je vlastne už vláda (či už jednotlivca, alebo malej skupiny jednotlivcov) istou organizovanou skupinou osôb, ktorá sleduje najmä vlastný ekonomický prospech a upevnenie si svojho postavenia. Práca poukazuje na potrebu zlepšenia medzinárodnej spolupráce v boji proti organizovanému zločinu, keďže medzinárodná kooperácia zločincov je na tom mnohokrát lepšie ako kooperácia medzi exekutívami nielen krajín EÚ ale i ostatnými krajinami sveta.

Abstract

Name: Marián Švagerko

Bratislava International School of Liberal Arts

Advisor: Mgr. Dagmar Kusá, PhD.

Pages: 37 Words: 8 644

This bachelor thesis is focused on the theme of organized crime and the state. The first part of this thesis is concerned with defining key concepts as well as comparing organized crime and the state in countries with totalitarian as opposed to democratic regimes. This work seeks to prove that democratic regimes possess a more fertile ground for the creation of a group of people, which illegally seek to enrich themselves. The truth is that in totalitarian countries the government, whether ruled by an individual or a group of individuals, is concerned primarily with its own economic well being and seeks to enhance its power. This work points out the necessity for improving international cooperation in the fight against organized crime, considering that international cooperation between criminals is many times better than cooperation between executives, not only in the EU but also the rest of the world.

OBSAH

ČESTNÉ VYHLÁSENIE O ORIGINÁLNOTI PRÁCE	III
ABSTRAKT	IV
OBSAH	6
ÚVOD	7
1. KĹÚČOVÉ POJMY: ORGANIZOVANÝ ZLOČIN A ŠTÁT	10
1.1. ORGANIZOVANÁ KRIMINALITA A ROZDIEL MEDZI ORGANIZOVANOU SKUPINOU A ZLOČINECKOU SKUPINOU	10
1.2. ŠTÁT	14
A. <i>Totalitarianizmus a authoritarianizmus</i>	20
B. <i>Demokratické štátne zriadenie</i>	22
2. ŠTÁT A PRIESTOR PRE TVORENIE OZ, ALEBO VZÁJOMNÉ VZŤAHY OZ A ŠTÁTU..	24
3. SLOVENSKO A ZAČIATKY DEMOKRACIE.....	31
4. ORGANIZOVANÝ ZLOČIN - GLOBÁLNY PROBLÉM SÚČASNOSTI	32
ZÁVER	34
BIBLIOGRAFIA	35

Úvod

Táto práca sa zaoberá vzťahom a podobnosťou štátu a organizovaného zločinu (OZ), problémami, ktoré súvisia s zadefinovaním definíciou pojmu organizovaný zločin, praktického prepletenia sietí organizovaného zločinu a štátnych štruktúr a organizovaným zločinom ako globálnym problémom. Práca bude obsahovať definície organizovaného zločinu, definície štátu, porovnanie definícií oboch pojmov (štátu a OZ) v čom si sú tieto pojmy podobné, v čom nie. Táto Práca má poukázať aj na potrebu spolupráce na medzinárodnej úrovni v boji proti organizovanému zločinu, keďže na území jednotlivých krajín pôsobia aj organizované skupiny zahraničného pôvodu.

Túto tému som si vybral preto, lebo táto otázka ma dlhodobo zaujíma a chcem si potvrdiť hypotézy o prepojení štátu s organizovaným zločinom a ako sa organizovaný zločin snaží dosadiť svojich ľudí i na popredné miesta či už v lokálnych, ale aj celoštátnych, politických štruktúrach. Tézou tejto práce je, že zásadným rozdielom medzi konceptmi organizovaného zločinu a štátu je otázka legitimacy moci. Štát je tá zložka spoločnosti, ktorá si nárokuje monopol na legitímnu moc a jej definovanie, organizovaný zločin je štátom postavený mimo. Hlavným dôvodom pre napísanie tejto práce je skutočnosť, že sa organizovaný zločin postupne presunul do pozadia, kde je ho už laikom ťažko identifikovať. V 90-tych rokoch bolo verejne známe kto sú popredné postavy organizovaného zločinu. V dnešných dňoch širokej verejnosti nie sú takéto skutočnosti natoľko známe. Okrem iných dôvodov, prečo nám tieto osoby nie sú známe je fakt, že ak by sme ich poznali, ako tomu bolo kedysi, neboli by tieto skupiny dobre organizované, pretože aktivity týchto skupín by sa snažila smerovať k zahadzovaniu stôp ich organizovanej činnosti.

Na jednej strane môžeme povedať, že je dobré, že sa organizovaná kriminalita presunula do pozadia, pretože sa občania demokratického štátu akým je Slovenská republika, nemusia až tak báť o svoj život, ako tomu bolo tesne po zmene režimu, ale aj koncom 90 rokov kedy bol organizovaný zločin na Slovensku najsilnejší a aj najviac viditeľný. Avšak na druhej strane sa sťažili podmienky na úspešný boj, orgánov činných v trestnom konaní, proti organizovanej kriminalite.

Treba však podotknúť, že pri skúmaní organizovaného zločinu je veľmi ťažké používať a pracovať s číselnými a štatistickými údajmi, pretože pri preskúmaní a odhaľovaní organizovaného zločinu stále existuje nedostatok a taktiež i nedostupnosť informácií o organizovanom zločine. Bolo by chybné myslieť si, že informácie týkajúce sa organizovaného zločinu sú vždy jasné, je tomu práve naopak. Činnosť členov organizovaných zločineckých skupín je *„považovaný za vyššiu formu trestnej činnosti, ktorá sa vyznačuje vysokou odbornosťou, profesionalizáciou páchatel'ov. Taktiež sa vyznačuje vysokou mierou organizovanosti, plánovitosti, koncepcionosti, del'bou práce a hierarchickým členením organizačnej štruktúry“* (Ibl, 2009, s. 10-11).

V oblasti organizovanej kriminality síce vedeckých publikácií už pribúda, avšak i naďalej je ich množstvo nedostatočné. Dostať sa k relevantným údajom a výskumom, týkajúcich sa tejto problematiky je pre bežných občanov, ktorí sa nezaoberajú danou problematikou, takmer nemožne. Jedným z ďalších problémov je aj fakt že existuje *„značná nejednotnosť chápania organizovanej trestnej činnosti, čo prakticky znemožňuje jej evidenciu a štatistiku“* (Katarína Tuharská, 2010). Takmer všetky dokumenty tohto charakteru sú chránené.

Absencia legálneho vymedzenia pojmu organizovanej trestnej činnosti a súčasný systém hodnotenia efektívnosti práce policajných zložiek vedie k „drobeniu“ odhaleného a objasňovaného trestného činu na viac objasnených trestných činov individuálnych (Lisoň & Strienka, 2004, s. 186)

Keďže činnosť organizovaných kriminálnych skupín je plánovitá a sleduje čo najväčší finančný zisk s čo najmenším možným rizikom plynúcim pre členov skupiny, preniknutie medzi nich je veľmi nebezpečné a zložité. Zločinecké organizácie sú pomerne stabilné. Tieto skupiny taktiež neustále posilňujú svoje vnútorné ochranné mechanizmy. Vo svojej činnosti využívajú najnovšie technológie, ktorými štátne inštitúcie nedisponujú, alebo obvykle disponujú až s určitým časovým odstupom.

Táto téma je aktuálna stále. Keďže sme sa 1. mája 2004 stali členmi Európskej Únie a od 21. decembra 2007 aj členom Schengenského priestoru, čo v praxi znamená cestovanie v rámci EÚ bez pasovej kontroly na hraniciach s okolitými štátmi, čo zjednodušilo nelegálny pohyb osôb a tovaru v rámci EÚ. Otvorenie hraníc skomplikovalo dokazovanie a vyvodzovanie následkov voči organizovaným trestným skupinám. Schengenský priestor síce zlepšil bezpečnosť vonkajšej hranice Európskej Únie, ale cieľom tejto práce nie je posudzovať efektívnosť hraníc, ale porovnať organizovaný zločin a štát, ich spoločné znaky, ich rozdiely a najmä či je demokratický režim vhodnejším prostredím ako totalitný režim pre vznik a rozvoj organizovanej kriminality.

1. Kľúčové pojmy: Organizovaný zločin a štát

Definícia organizovaného zločinu, alebo organizovanej kriminality a definícia štátu nám vykazujú isté črty, ktoré sú si pri oboch definíciách podobné. Definíciu organizovanej kriminality môže podľa niektorých autorov skomplikovať fakt, že pod tento pojem spadá veľké množstvo druhov trestnej činnosti. Vo svete sa taktiež líši chápanie pojmu organizovaného zločinu v závislosti od rozličného kultúrneho a sociálneho prostredia (Nožina, 2003, s. 15).

1.1. Organizovaná kriminalita a rozdiel medzi organizovanou skupinou a zločineckou skupinou

Organizovaná kriminalita alebo organizovaný zločin nie je pojem, s ktorým by sme sa nestretávali, alebo ho nepoznali. S týmto pojmom sa môžeme stretnúť bežne či už v televízií, novinách a asi najčastejšie na internete. Táto téma je veľmi zaujímavá a aktuálna, avšak aj veľmi nebezpečná. Oblasť pôsobenia organizovaného zločinu nie je fixovaná len na „podsvetie“, ale môžeme sa s ním stretnúť v každodennom živote, kde zasahuje do života nielen jednotlivcov, ale aj celej spoločnosti. Organizovaný zločin predstavuje vážnu hrozbu pre demokraciu a právny štát (Tuharská & Zeman, 2010).

Definícia organizovaného zločinu je jedným z kľúčových bodov, ktoré musíme naplniť pri písaní tejto práce, i keď sa navonok môže zdať, že je to ľahké, nie je tomu tak. Tento jav nie je síce nový, ale poslednou dobou je jedným z najzávažnejších globálnych problémov, ktorý ohrozuje nielen stabilitu jednotlivých krajín, ale aj bezpečnosť a zdravý vývin občianskej spoločnosti, pretože organizované skupiny páchatel'ov majú potenciál tvoriť korupciu a ohrozovať jednotlivcov, ale aj skupiny ľudí, či už fyzicky alebo ekonomicky. Tieto skupiny majú taktiež snahu o prerastanie do rôznych štátnych štruktúr, kde sa priamo alebo nepriamo podieľajú na demokratickom vývine jednotlivých krajín (Tuharská & Zeman, 2010).

„Organizovaná kriminalita bezprostredne ohrozuje občanov najmä tým, že sa potláča prirodzené pôsobenie právnych a etických noriem, ohrozuje ich zdravie, život, majetok a ostatné ústavne zaručené práva a slobody. Je narušená bezpečnosť štátu a zároveň sa znižuje dôvera občanov k štátu a jeho orgánom“ (Kuchta & Válková, 2005, s. 464).

O rozdieloch medzi zločineckou skupinou a organizovanou skupinou sa dozvedáme z Trestného zákonníka, v ktorom bol po prvý raz legislatívne vyjadrený pojem organizovaný zločin až v roku 1999 zákonom č. 183/1999Z.z., ktorý tieto pojmy definoval na úrovni právneho systému Slovenskej republiky. Zaviedol sa nový trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny. Týmto činom teda bol teda po prvý krát legislatívne vyjadrený pojem organizovaná skupina. Táto úprava je v podstate jediným legislatívnym vyjadrením organizovaného zločinu v právnom systéme Slovenskej republiky. Keďže trestný zákon z roku 2005 si zachoval svoju právnu úpravu z roku 1999, naše trestné právo nepozná legislatívne vyjadrenie organizovaného zločinu. Na účel trestnoprávneho definovania organizovaného zločinu je preto na Slovensku kľúčovou najmä legálna definícia organizovanej skupiny. Zákonodarcovia by pri formulovaní zákona mali okrem iného dohliadať i na rozdiel medzi organizovaným zločinom, a teda javom, ktorý je pre spoločnosť nebezpečný a z tohto dôvodu by sa mal prísnejšie sankcionovať, a tým, čo sa už za organizovaný zločin nepovažuje, t.j. určitý druh trestnej súčinnosti, ktorý nedosahuje závažnosť organizovaného zločinu a z tohto dôvodu by sa mal posudzovať miernejšie (Deset, 2009, s. 27). Niektorí prokurátori Generálnej prokuratúry SR boli presvedčení, že legálna definícia bola definovaná neprímerane a zbytočne komplikovane, čo neúnosne zvyšovalo zložitosť dokazovania (Hamran, 2007, s. 87-88).

Ak by charakteristikou organizovaného zločinu bola príveľmi zložitá definícia, mohlo by dôjsť k tomu, že v praxi by bolo prakticky nemožné preukázať všetky jej definičné znaky, a teda by neplnila svoj účel. *„K najťažším preukázateľným znakom zločineckej skupiny patrí znak vysokého stupňa del'by práce medzi jednotlivými členmi*

zločineckej skupiny, ako aj znak vnútorného organizačného usporiadania“ (Chromík, 2004, s. 287).

Ustanovenie § 129 ods. 3 Trestného zákona č. 300/2005 hovorí, že pod zločineckou skupinou sa rozumie *„štruktúrovaná skupina najmenej troch osôb, ktorá existuje počas určitého časového obdobia a koná koordinovane s cieľom spáchať jeden alebo viacero zločinov, trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233, alebo niektorý z trestných činov korupcie podľa ôsmej hlavy tretieho dielu osobitnej časti na účely priameho alebo nepriameho získania finančnej alebo inej výhody“* (Elektronická zbierka zákonov, 2005). Táto definícia bolo sformulovaná už podľa vzoru Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu. Podľa tejto definície treba skupine na to, aby bola považovaná za zločineckú dokázať či je štruktúrovaná, či má najmenej tri osoby, či existuje počas určitého časového obdobia, či koná koordinovane a či koná s cieľom spáchať trestné činy uvedené v § 129 ods. 3 Trestného zákona na účely priameho alebo nepriameho získania finančnej alebo inej výhody.

Ustanovenie § 129 ods. 2 Trestného zákona č. 300/2005 znie: *„Organizovanou skupinou sa na účely tohto zákona rozumie spolčenie najmenej troch osôb na účel spáchania trestného činu, s určitou deľbou určených úloh medzi jednotlivými členmi skupiny, ktorej činnosť sa v dôsledku toho vyznačuje plánovitosťou a koordinovanosťou, čo zvyšuje pravdepodobnosť úspešného spáchania trestného činu“* (Elektronická zbierka zákonov, 2005). Podľa tejto definície sa organizovaná skupina vyznačuje týmito znakmi: jedná sa o spolčenie osôb, spolčiť sa musia najmenej tri osoby, účelom ich spolčenia musí byť spáchanie trestnej činnosti, vyznačuje sa deľbou úloh medzi jednotlivými členmi, činnosť skupiny je vyznačená plánovitosťou a má koordinovaný charakter (Durkošová, s. 2). Problém v Slovenskej republike nastáva v tom, že slovenský Trestný zákonník pozná pojem organizovaná skupina, ale pojem organizovaná trestná činnosť je mu neznámy, respektíve nedefinovaný a tento fakt znemožňuje efektívny boj s organizovanou trestnou činnosťou (Holcr, Květoň, 2008, s. 185).

Vyššie spomenuté znaky ako koordinovanosť, plánovitosť a deľba úloh sú nevyhnutnosťou, a nie postačujúcou podmienkou. S definíciou organizovanej kriminality, na ktorej sa odborníci Slovenskej republiky zhodli, že je najpresnejšia, bola publikovaná M. Lisoňom a J. Strienkom v ich publikácii Organizovaná kriminalita v Slovenskej republike. Pod organizovanou kriminalitou môžeme rozumieť:

„Dlhodobé, prípadne časovo neohraničené, plánovité páchanie závažných trestných činov formou spolupráce viacerých osôb (viac ako troch), ktoré je charakteristické rozdelením úloh a koordináciou medzi ich nositeľmi, používaním násilia alebo iných prostriedkov zastrašovania, zneužívaním podnikateľských alebo obchodných aktivít, praním špinavých peňazí a pôsobením na štátne, politické, ekonomické a mediálne štruktúry s cieľom dosahovania maximálneho finančného zisku alebo získania vplyvu na spoločenský život“ (Lisoň & Strienka, 2004, s. 28).

Táto definícia však nie je legislatívne vyjadrená v Trestnom zákone, teda nemá žiadnu formálnu platnosť. Tak ako náš Zákonník, tak ani Zmluva OSN proti medzinárodnému organizovanému zločinu nedefinujú organizovaný zločin ako taký.

Vo výskyte stále nových foriem organizovanej trestnej činnosti sa skrýva vysoká latencia, ktorá prináša nebezpečenstvo, že prípady, ktoré orgány činné v trestnom konaní náhodne vyriešia, sú iba vrcholom ľadovca, ktorý sa ukrýva pod hladinou. Latentnosť podporuje aj zložitosť zákonov a ich rýchle starnutie, nehovoriac o tom, že jednotlivé štáty či už EÚ, ale aj ostatných krajín sveta, majú rozdielne zákonodarstvo a v neposlednom rade tu absentuje pripravenosť medzinárodnej spolupráce. Aktivity organizovaných skupín smerujú k zakrývaniu ich trestnej činnosti (Holcr & Chalka, Prognóza a kontrola kriminality v Slovenskej republike., 2001, s. 105).

Organizovaný zločin je teda činnosť, ktorá sa snaží maximalizovať svoj profit z legálnych aj nelegálnych aktivít, ktorej existencia je zabezpečená prostredníctvom násilia, sily, vyhrožok a snahou podplatiť úradníkov a verejných činiteľov. Jednou z prvých skupín organizovaného zločinu boli piráti, ktorý prepadávali konvoje obchodných lodí a týmto predstavovali problém pre mnohé štáty, ktoré sa tomuto problému venovali už od počiatku vzniku medzinárodného práva. Na západe však hlavným faktorom, ktorý ovplyvnil rast organizovaného zločinu bola industrializácia, kde urbanizácia a ekonomický pokrok, ktorý vytváral a následne aj uspokojoval potreby, viedol k rastu výskytu organizovaného zločinu, ktorý ohrozoval štátne inštitúcie a predstavoval konkurenta štátu v rámci jeho územia (Nicolson, 2008).

1.2. Štát

Jednou z najbežnejšie používaných definícií štátu nám ponúka Max Weber vo svojom diele Politika ako povolanie. Je nutné poznamenať, že Weber v tom diele, respektíve prednáške, nehovorí o tom, aký by štát mal byť, ale hovorí bezprostredne o tom, aký štát je, teda opisuje jeho reálnu podobu. Aj keď je jeho analýza, ktorú predniesol na prednáške v Mníchove stará takmer sto rokov, je stále aktuálna pre akademickú obec aj pre laikov. Weber definoval štát ako *„ľudské spoločenstvo, ktoré si na určitom území – toto územie patrí medzi jeho znaky – nárokuje pre seba (a to s úspechom) monopol legitímneho fyzického násilia“* (Weber, 1990, s. 10).

Formovanie štátu je výsledkom dlhodobého procesu. Tento akt nie je aktom jednorazovým, nedá sa presne určiť ani jeho začiatok a ani koniec. Prvé štáty, vtedy to boli vlastne len mestské štáty, vznikli okolo roku 4000 p.n.l. na území dnešnej Mezopotámie. Štáty v tomto zmysle Carneiro považuje za autonómnu politickú jednotku, ktorá zahŕňa množstvo komunit, ktoré obývajú dané teritórium, kde sa

nachádza centralizované vládnutie s mocou zbierať dane, povolávať ľudí do práce alebo vojny, ustanoviť a vynútiť si poslušanie zákonov (Carneiro, 2008, s. 2).

Väčšina prvotných vládcov bola vlastne pôvodne vodcami bojovníkov. Ozbrojená skupina so zbraňami si mohla vziať od ostatných, čo potrebovala. Aj keď sa táto ozbrojená skupina navonok správa nemorálne, vo vnútri skupiny musí fungovať istá forma morálky alebo rešpektu, ktorá umožňuje fungovanie danej skupiny. Keď ozbrojená skupina dobyla istú územnú jednotku, aj keď už zvyčajne niekým osídlenú, dala možnosť vzniku štátu. Na území, ktoré bolo ovládané skupinou vojakov, museli obyvatelia platiť za to, že tam mohli žiť a obchodovať. Obyvatelia za ochranu, ktorú im poskytovali bojovníci, platili formou daní. *„Štát sa k ním správal ako k podriadeným, ktorí platia dane, môžu byť povolaní do vojska, ale nepovažoval ich za kvalifikovaných podieľať sa aktívne na fungovaní štátu“* (Poggi, *The Development of the Modern state*, 1992, s. 32). Štát teda považuje občiansku spoločnosť výhradne za vhodný objekt na vládnutie.

Kvalita jednotlivých štátov teda vyplývala z úrovne ochrany, ktorú daná skupina ozbrojencov poskytovala obyvateľom. Vojaci chránili obyvateľov pred inými dobyvateľmi - bojovníkmi, ktorí sa snažili kradnúť a podrobiť si ľudí, ktorí bývali už na podrobenom teritóriu. Môžeme teda povedať, že z najúspešnejších vojakov alebo zbojníkov sa neskôr stávali vládcovia. Na to, aby bol vládca schopný udržať sa pri moci, musel povoliť regrutovanie vojakov spomedzi obyvateľov jeho dŕžavy, pretože si uvedomoval potrebu silnej armády. Dominantnú úlohu tu zohrávala akumulácia bohatstva a kapitálu. Zdrojom bohatstva vládca boli vojnová korisť a dane, avšak nie len dane z obchodu.

Keďže vladárovi susedia si počínali rovnako, bolo pre neho čoraz nevýhodnejšie organizovať bojové výpravy, a preto sa rozhodol investovať do vzdelania, rozvoja infraštruktúry a obchodu s jeho susedmi. Tým, že sa zvýšil i ekonomický potenciál občanov, zvýšili sa aj možnosti výberu daní čo spôsobilo akumuláciu ešte väčšieho

množstva kapitálu v rukách vládcu. Viacero sociálnych zmien zapríčinilo proces zosilňovania pozície panovníka od zlepšovania ciest, rast gramotnosti obyvateľstva cez vývoj materiálu a sociálnych technológií vo vojnovom odvetví až po zvyšujúci sa význam ekonomických procesov sprostredkovaných kapitálom, ktoré boli centralizované hlavne v mestách (Poggi, *The State its Nature, Development and Prospects*, 2007, s. 64). Panovník však stále musel dbať na obranu, aby sa nestal obeťou vojensky silnejšieho panovníka, ale taktiež nesmel zabudnúť na rozvoj infraštruktúry, aby mohol zväčšovať svoje bohatstvo. Ako píše Poggi, niektorí panovníci podcenili potrebu zvyšovania a zlepšovania armády na ochranu pred nepriateľmi, taktiež podcenili potrebu zlepšenia infraštruktúry, ktorá zlepšila zdravie alebo vzdelanie, a v neposlednom rade zabudli regulovať ekonomickú modernizáciu, čo spôsobilo, že neboli schopní ubrániť svoje územie pred nepriateľmi.

Nato, aby toto všetko mohlo prebehnúť, museli sa ľudia podrobiť autorite vládcu, a ako Weber píše: *„Štát, rovnako ako politické zväzky, ktoré ho historicky predchádzali, je vzťahom panstva ľudí nad ľuďmi a opiera sa o prostriedok legitímneho násillia“* (Weber, 1990, s. 11). Weber nám vo svojej práci podáva tri vnútorné zdôvodnenia legitímneho panstva ľudí nad ľuďmi, ktoré sú založené na tradícií, charizme alebo legalite. Pre túto prácu najdôležitejším pôvodom panstva ľudí nad ľuďmi je charizma. Tento pôvod panstva *„vyplýva z oddanosti čisto osobnej charizmy vodcu, pretože z neho najvýraznejšie pramení myšlienka povolania“* (Weber, 1990, s. 12). Moc, politika a organizovaný zločin podliehajú iným pravidlám a mechanizmom než mravné normy a zakonitosti v bežnom živote občana. Charizma, ktorá sa vyskytuje v politike a organizovanom zločine je potrebná nato aby vodcovia týchto štruktúr získali na svoju stranu pojem legitimacy a tým získali moc. Kým vodcovia politických strán získavajú legitimitu od občanov, vodca organizovanej skupiny získa moc na základe toho, že vďaka jeho charizme a sile ho uznávajú jeho „spolupracovníci“, ako aj iní vodcovia iných organizovaných skupín.

Pravdou ostáva, že po modernú dobu, väčšina štátov bola bežne riadené autoritatívnymi režimami, kde sa moc dedila z otca na potomkov, kde osobná vláda

nad štátom a obyvateľmi v ňom bola dedená ako súkromný majetok (Brooker, 2008, s. 134). Vývoj v moderných štátoch sa uberal smerom vyvlastnenia samostatných súkromných nositeľov správnej moci. Moderný štát vrcholí tým, že v jednom bode sa sústreďuje disponovanie všetkými politickými a prevádzkovými prostriedkami. Úradníci už nie sú osobnými vlastníkami peňazí, budov, vojenského materiálu, ktorými disponujú (Weber, 1990, s. 16). Moc štátu v moderných modeloch štátneho zriadenia je obmedzená ústavou. Ústava, možnosť výmeny vlády, pri ktorej je možnosť výberu medzi politickými stranami, slobodné médiá, volebné právo pre všetkých a pod, sú znakmi, potrebnými na to, aby bol politický systém považovaný za demokratický (Brooker, 2008, s. 134).

Etapa najmodernejšieho vývinu, povedané ústami Webera, nastáva v snahe vyvlastniť vyvlastňovateľa politických prostriedkov, a tým aj politickej moci. Podľa Webera revolúcia dosiahla aspoň to, že na mieste ustanovených vrchností sa vyskytli vodcovia, ktorí buď voľbami, alebo uzurpáciou získali moc disponovať politickým štábnom ľudí a vecným aparátom. Svoju legitimitu tieto vodcovia odvodzujú z vôle ovládaných (Weber, 1990, s. 16). Weber vo svojej úvahe zdôraznil len výlučne pojmový aspekt a moderný štát definoval ako *„inštitucionálny mocenský zväzok, ktorý si na určitom území úspešne monopolizoval legitímne fyzické násilie ako prostriedok panstva, a za tým účelom sústredil v rukách svojich vedúcich činiteľov vecné prevádzkové prostriedky, keď vyvlastnil všetkých svojprávnych stavovských funkcionárov, ktorí nimi kedysi svojprávne disponovali, a na ich miesto, na najvyšší vrchol dosadil sám seba“* (Weber, 1990, s. 17). Pod pojmom stavovskí funkcionári rozumie svojprávnych vlastníkov vojenských alebo vecných prevádzkových prostriedkov dôležitých pre správu.

Nato, aby každý moderný systém vlády bol schopný udržať daný systém pohromade, musia občania súhlasiť s autoritami daného štátu nie na základe utilitaristického kalkulu osobnej výhody, ale z presvedčenia o oprávnenosti. Politikom v modernom štáte ide vo Weberovej terminológii o maximalizáciu ich legitimacy, teda tretieho pôvodou panstva ľudí nad ľuďmi. V praxi to znamená dobrovoľného podriadenia sa

vôli ovládajúcich (Poggi, *The Development of the Modern state*, 1992, s. 101). Povedomie legitimacy je natoľko silný faktor, že štát, ktorý sa nachádza v stave kolapsu po prehratej vojne, kde obyvatelia hladujú a majú nedostatok všetkého, aj napriek tomu to daný štát vydrži. Príkladom tohto môže byť situácia v Sovietskom zväze, kde systém vydržal svetovú vojnu, vydržal aj následnú ekonomickú katastrofu, ktorá nasledovala bezprostredne po vojne. Avšak tento systém sa rozpadol približne o štyridsať rokov neskôr, a to vtedy keď stratil povedomie o oprávnenosti v očiach ľudí, ale aj politických elít.

Franz Oppenheimer tvrdil, že je množstvo spôsobov ako sa na štát dívať, od pradávna však máme tendenciu pozerat' sa naň ako na ideál, ako na jedinú dôležitú formu socialnej organizácie. Oppenheimerovým najvýznamnejším prínosom bolo rozdelenie štátu na politické a ekonomické spôsoby uspokojenia svojich každodenných životných potrieb. Ekonomická organizácia princípov sociálneho života je v podstate mierumilovná, keď *„človek vlastní svoju prácu a za ekvivalent svojej práce môže vymeniť prácu ostatných“* (Oppenheimer, 1997, s. 14).

Politická organizácia princípov sociálneho života je založená na dominancii a v zásade násilí. Podľa Oppenheimera ide o *„nenahradené privlastnenie si práce druhých“* (Oppenheimer, 1997, s. 14). Štát sa podľa Oppenheimera vytvorí zo spoločnosti vtedy, keď niektorí ľudia využijú na uspokojenie svojich bežných materiálnych potrieb k životu politický spôsob pre ich vlastnú výhodu. A keďže niektorí ľudia a skupiny ľudí sú schopní z ich pozícií donútiť ostatných k tomu, aby mohli presadiť svoju vôľu nad ostatnými. Štát je teda v prvom rade považovaný za aparát dominancie (Oppenheimer, 1997, s. xxxi). Štát vznikol z konfliktu a víťazstva jednej skupiny nad druhou.

Táto Oppenheimerová teória je v súlade aj s ostatnými teóriami genézy štátu, ktorých pôvodom vzniku je násilie, respektíve donucovanie, a Robert L. Carneiro ich pomenoval ako „donucovacie teórie“, ktorých protipólom sú „dobrovoľné teórie“.

Dobrovoľné teórie nám v skratke hovoria o tom, že sme sa niekedy v minulosti spontánne, racionálne a dobrovoľne vzdali našej individuálnej slobody a spojili sme sa s ostatnými komunitami k tomu, aby sme vytvorili veľkú politickú jednotku, ktorá si zaslúži byť nazývaná štát. Na druhej strane, pri podrobnom preskúmaní histórie zistíme, že iba teórie popisujúce donucovacie metódy nám môžu priniesť skutočnú genézu štátu. „*Sila, a nie osvietenie nášho záujmu, je mechanizmom ktorý politickú evolúciu viedol krok za krokom z autonómnych dedín do štátu*“ (Carneiro, 2008, s. 6).

Na to, aby štát mohol v modernom ponímaní existovať, musí sa opierať o platné normy, na ktorých sa daná spoločnosť zhodla. Fundamentálne normy danej spoločnosti sú koncipované v ústave tej ktorej krajiny, ktoré sa líšia na základe kultúrno-historického rozdielu. Moc je teda generovaná a regulovaná všeobecnými normami, zákonmi. Koniec koncov, v politických vzťahoch sa jednotlivci neriadia jeden druhým, ale zákonmi (Poggi, *The Development of the Modern state*, 1992, s. 101). Štát je považovaný za neosobný mocenský mechanizmus, ktorý si za cieľ ukladá efektívne spravovanie svojho územia, ale aj všetkého, čo sa na danom území nachádza. Môžeme teda konštatovať, že štáty sú vlastne inštitúcie, ktoré rozhodujú, ale aj kontrolujú. Donucovacie hrozby a právne normy sú prostriedky, ktorými orgány a inštitúcie politicko-mocensky riadia spoločnosť. Štát je vlastne právna inštitúcia, v ktorej by mali vládnuť zákony, a nie človek alebo malá skupina ľudí. Štátny aparát je nositeľom moci, ktorá sa riadi platnými zákonmi, ktoré sa vlastne stará o rozvoj na danom území.

Štátna moc je jednou so základných vlastností, ktorými každý štát disponuje. Pod štátnou mocou sa vo všeobecnosti rozumie zabezpečenie, sformovanie a ochrana ekonomických, sociálnych, politických a kultúrno-poločenských vzťahov prostredníctvom platných noriem danej spoločnosti, čo v praxi u nás znamená písané právo. Štát musí byť schopný vydávať zákony a vnucovať ich dodržiavanie prostredníctvom svojho aparátu, taktiež by mal štát rešpektovať výsledky svojej normotvornej činnosti. Politická moc a štátna moc sú pojmy homogénne, nie je však dobré, ak sa táto moc hromadí iba v jednom bode, a preto by sa mala štátna moc deliť.

Aj keď deľba moci existovala už od starovekého Grécka, zakladateľom teórie deľby moci bol John Locke. Charles de Montesquieu sa inšpiroval Lockeovou teóriou a vo svojom diele *The Spirit of the Laws* rozdelil jednotlivé zložky moci do troch skupín - do zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci. Najvyšším orgánom zákonodarnej moci je parlament, ktorý tvorí legislatívu. Najvyšším článkom výkonnej, exekutívnej moci je vláda, ktorá realizuje rozhodnutia, ktoré boli ustanovené v parlamente. Taktiež realizuje dodržiavanie práv a slobôd, a takisto je v jej kompetencii bezpečnosť. Úlohou súdnej moci je kontrolovať výkonnú a zákonodarnú moc, riešiť konflikty a v prípade potreby podávať výklad ústavy.

A. Totalitarianizmus a autoritarianizmus

Najmarkantnejší rozdiel vo výskyte organizovaného zločinu v štáte je viditeľný medzi totalitným a autoritatívnym modelom politického zriadenia. Demokratický model politického zriadenia a výskyt organizovaného zločinu je v tomto kontexte ťažko posúdiť, pretože v totalitnom režime OZ má slabé možnosti presadenia sa.

V autoritatívnom režime ma vhodné podmienky na výskyt, ale boj proti nemu nemusí sledovať vždy právne normy, pretože v modeloch politického zriadenia tohto typu je možné použiť aj spôsob potlačenia, ktorý používa organizovaný zločin.

V demokratických modeloch sú práva jednotlivca garantované a jednotlivci vykonávajúci nelegálne aktivity sa môžu skrývať za práva a slobody, ktoré štát prerozdeľuje a teda boj proti nim je sťažený. Táto sekcia zafinuje totalitný, autoritatívny a následne aj demokratický model štátneho zriadenia. Tieto modely budú v nasledujúcej kapitole porovnávané medzi sebou v rámci výskytu organizovaného zločinu.

Totalitarianizmus alebo totalitná vláda je model štátneho zriadenia, v ktorom je moc sústredená v rukách zvyčajne jednej politickej osoby, triedy alebo strany. Totalita je režim štátu, založený na totálnom presadzovaní ideológie, ktorá je považovaná za štátnu (Almond, Powell, Dalton, & Strom, 2010, s. 91). Ide vlastne o snahu presadiť ideológiu vo všetkých oblastiach života, mnoho rás i násilnou formou, ktorá nemá žiadnu právnu podstatu. Je to vlastne despotické zasahovanie do všetkých

spoločenských oblastí, ktoré realizuje spoločensko-politické zriadenie. Vládnuce skupiny neuznávajú žiadne hranice ich právomocí a vďaka tomu sa snažia regulovať a ovplyvňovať všetky možné aspekty verejného a súkromného života. V totalitnom režime sa štát snaží udržať sa pri moci skrz propagandu, štátom kontrolované médiá, skrz kontrolovanú ekonomiku a mnoho ráz i násilnou formou, pri ktorej množstvo ľudí zahynie (Almond, Powell, Dalton, & Strom, 2010, s. 92). V modernom totalitnom štáte sa moc vzťahuje na výlučnosť nároku na panstvo, na neohraničenosť oblasti panstva nad ľuďmi. Politické skupiny v totalitnom štáte sú založené na nadštandardnom postavení a z toho dôvodu táto skupina nepripúšťa súperenie o moc. V takomto politickom zriadení sú voľby akoby akýmsi aktom na potvrdenie zhora vybraných osôb, ktoré však neboli vybrané samotnými občanmi. V totalitných ideálnych typoch, v ktorých režim eliminoval každý existujúci politický, ekonomický a sociálny pluralizmus, je na čele vodca, ktorý svojou charizmou udržuje legitimitu (Stepan, 2001, s. 169).

Totalitarianizmus je však iba extrémnou formou autoritatívneho systému vlády (Almond, Powell, Dalton, & Strom, 2010, s. 92). Ako bolo už spomenuté na príklade ZSSR a ostatných východoeurópskych krajín, kde kolaps komunizmu nastal až vtedy, „*keď vodcovia politických strán stratili vieru v jednotiacu ideológiu, keď už bolo veľmi zložité zachovať politickú jednotnosť*“ (Almond, Powell, Dalton, & Strom, 2010, s. 93). Jasne definovaná ideológia vie poskytnúť legitimáciu a súdržnosť, kde vďaka svojej ideológii, strana môže organizovať spoločnosť podľa svojej vôle.

Autoritarianizmus je model štátneho zriadenia, v ktorom je obmedzený politický pluralizmus. V takomto politickom systéme vlastne absentuje vodcovská ideológia. V autoritatívnych krajinách chýba intenzívna politická mobilizácia, kde najčastejšie vodca, ale aj mala skupina vodcov disponuje mocou, ktorá je formálne nejasne vymedzená, ale jej hranice sú dostatočne široké nato, aby sa dali rozoznať. Dá sa povedať, že je to forma sociálnej organizácie, ktorej charakteristickým znakom je podriadenie sa autorite. Politická moc je sústredená v rukách jednotlivca alebo veľmi malej skupiny jednotlivcov, ktorí vo väčšine prípadoch neboli zvolení. Keď sa však objaví náznak slabosti medzi vojenskou silou autoritatívneho režimu, väčšina pasívnej

podpory, ktorá môže byť považovaná za istú formu legitimacy, sa presunie k pasívnej opozícii. Tak sa stane, že i časť kľúčovej skupiny, akou sú napríklad cirkevní hodnostári, tlač a intelektuálna trieda, sa presunie k aktívnej opozícii, čo znamená, že aktívny autoritatívny režim sa zrúti (Stepan, 2001, s. 161).

Od totalitných modelov sa autoritatívne modely štátneho zriadenia odlišujú najmä tým, že ekonomické a sociálne inštitúcie nie sú pod kontrolou tých, ktorí vládnu, respektíve vládli. V mnohých prípadoch sú autoritatívne režimy udržiavane vďaka podpore armády, avšak nie je to podmienka, ktorá musí byť splnená za každých okolností (Stepan, 2001, s. 121). Hlavný rozdiel medzi totalitným a autoritatívnym modelom štátneho zriadenia je v tom, že v autoritatívnych režimoch je umožnená existencia slobodných subjektov, ako je školstvo alebo cirkev, ktoré nie sú závislé od politickej moci. V autoritatívnych režimoch sa stáva, že „*politici sú mnoho rás vyberaní vďaka vojenským koncilom, dedičnými putami, dominantnými politickými stranami a pod.*“ (Almond, Powell, Dalton, & Strom, 2010, s. 103). Občania sú tak v podstate buď ignorovaní, alebo postavení pred už dane rozhodnutie, ktoré už potrebuje len ich symbolický súhlas.

B. Demokratické štátne zriadenie

Demokracia znamená vláda pre ľudí, kde v menších politických systémoch, akými sú napríklad lokálne komunity, sa môžu občania priamo zapojiť do debaty, rozhodovania a implikovania verejnej politiky (Almond, Powell, Dalton, & Strom, 2010, s. 103). Avšak vo veľkých politických systémoch, ktorými súčasné štáty sú, demokracia musí byť dosiahnutá väčšinou prostredníctvom nepriamej účasti občanov pri politickom rozhodovaní. Politická moc je tým pádom delegovaná skrze úradníkov, ktorí boli dosadení občanmi. Tak ako voľby, tak aj súťaživosť medzi politickými stranami, slobodné masmédiá, univerzálne volebné právo, tajné voľby, ústava a reprezentatívne zhromaždenie sú politickým organizmom, ktorý dáva určitý stupeň demokratickosti jednotlivým štátom. Ako David Held píše vo svojej knihe *Models of Democracy*, jedným z najdôležitejších ukazovateľov demokracie je možnosť voľbami zmeniť

vládu. „*Možnosť zmeny vlády a vodcov bez krízy legitimacy je jednou z najväčších výhod, ktorú demokracia má nad väčšinou totalitných a autoritatívnych foriem vlády*“ (Stepan, 2001, s. 155). Ako už bolo spomenuté, ak si parlament zastupujúci svojich voličov udrží povedomie legitimacy, dokáže prejsť i najzložitejšími spoločensko-ekonomickými premenami.

Podľa Brookera nie je táto nepriama demokracia celkom ideálna. Väčšine rozhodnutí robených politikmi v demokratických režimoch je založené na strachu z neúspechu, prípadného úspechu, ktorý im v budúcnosti môže zaistiť buď znovuzvolenie, alebo nezvolenie (Brooker, 2008, s. 152). Napríklad, demokratické príležitosti v menej ekonomicky rozvinutých krajinách majú väčší zmysel pre vzdelané elity alebo aj pre tých, ktorí bývajú v blízkosti vládnych centier než pre bežných občanov, ktorí žijú na vidieku (Almond, Powell, Dalton, & Strom, 2010, s. 103). Ako bolo už vyššie spomenuté, na to, aby sa štát nestal príliš silným v demokratických režimoch sa moc delí medzi jednotlivé štátne orgány, a to legislatívnu, zákonodarnú a exekutívnu zložku štátnej moci. V demokratickom štáte ide teda o dohodu pravidiel vzájomnej interakcie medzi občanmi a nato, aby bol štát schopný robiť určitého arbitra medzi jednotlivcami musí mať monopolné postavenie na určitom území. Štát musí byť dostatočne silný na to aby dokázal implementovať zákon, preto sa ho však musia jeho občania aj báť.

Jedným z ďalších problémov demokracie, ktoré sú pre túto prácu dôležité je fakt, že politické strany v rámci vnútornej organizácie majú tendenciu postupom času transformovať sa na „oligarchie“, kde reálne vládne malá skupina zvolených. „Železný zákon oligarchie“, ktorý spomína Held a citoval Roberta Michelsona vo svojom diele hovorí, že spočiatku moc delegátov pochádza z ľudu, teda od voličov a poslanec je dosadený na to, aby plnil vôľu ľudí, ktorí ho volili (Held, 2007). Problém nastáva, keď volený zástupca získa viac moci ako volič, poslanec má väčšiu silu ako ten, kto ho volil, delegát sa stáva silnejší ako tí, ktorí ho delegovali, a to nielen z titulu inštitúcie, do ktorej bol dosadený, ale získava túto moc osobne. Oligarchia v demokracii teda v praxi funguje tak, že dôležité rozhodnutia sú prijímané

malým počtom jednotlivcov. Tí, ktorí sú na vedúcich pozíciách, či už politických strán, alebo vlády, rozhodujú o tom, kto sa na týchto pozíciách ocitne v budúcnosti a ak sa teda do týchto vedúcich miest infiltrujú ľudia, ktorí majú blízko k organizovanému zločinu, je tu vysoká pravdepodobnosť vzájomného vzťahu, ale aj možnosť toho že na tieto miesta budú dosadení ďalší členovia organizovaného zločinu.

2. Štát a priestor pre tvorenie OZ, alebo vzájomné vzťahy OZ a štátu

Štát a organizovaný zločin majú mnoho podobných vlastností. Štát ako nositeľ monopolu na využívanie násilia na danom území je povinný chrániť občanov, ktorí sú ohrozovaní tým, že sa niekto snaží potláčať prirodzené pôsobenie etických a právnych noriem alebo ohrozuje ich zdravie, majetok, život a iné ústavou zaručené práva a slobody. Charles Tilly nám vo svojom diele *War Making and State Making as Organized Crime* definuje štyri základné aktivity, ktoré štát vykonáva pod hlavičkou využívania „organizovaného násilia“, na ochranu svojich záujmov na danom území, a to vojnotvorná činnosť, štátotvorná činnosť, ochrana a extrakcia. Tieto aktivity majú množstvo podobností s aktivitami organizovaného zločinu. Pre túto prácu sú dôležité najmä autoritatívne, totalitné a demokratické modely štátneho zriadenia, v ktorých mnohé vlastnosti korešpondujú z vlastnosťami organizovaného zločinu, ktoré sú rozpisane v nasledujúcej tabuľke. Tabuľka porovnáva úlohu charizmy, zdroje moci úroveň korupcie, prítomnosť oficiálnych ideológií, pluralizmus a legitimitáciu v jednotlivé modeli politických zriadení a organizovaný zločin.

	Totalitarianizmus	Authoritarianizmus	Demokracia	Organizovaná kriminalita
Úloha charizmy	Dôležitá	Nízka	Dôležitá	Dôležitá
Úloha vodcu (formálna)	Presadzovanie ideológie	Zastupuje sám seba	Zastúpenie názoru voličov	Snaha o maximalizáciu zisku
Zdroje moci	Verejná	Súkromná	Verejná	Súkromná
Korupcia	Nízka	Vysoká	Stredná	Snaha vytvorenie korupčného prostredia
Oficiálna Ideológia	Áno	Nie	Nie	Nie
Pluralizmus	Nie	Áno	Áno	Áno
Legitímácia	Áno	Nie	Áno	Nie

Z tabuľky vypláva, že organizovaný zločin ma najviac podobných vlastností s autoritatívnymi režimami a najmenej s totalitnými režimami. Výskyt organizovaného zločinu v spomínaných modeloch politického zriadenia sa dá odvodiť od výskytu korupcie, pretože tá súvisí so snahou o ovplyvnenie politického rozhodovania.

Vojnotvorná činnosť podľa Tillyho nastáva vtedy, keď sa štát snaží eliminovať alebo neutralizovať svojich rivalov, ktorí sa nachádzajú mimo územia, a tí, ktorí sú už nositeľmi danej moci na inom území sa snažia presadiť na území nášho štátu. Na to, aby štát nepodľahol vplyvu cudzích štátov musí udržiavať armádu, námorníctvo a podporný servis týchto štruktúr. „*Vojna robí štát, kde organizovaná lúpež, pirátstvo, rivalita v podsvetí, politika a vojnová činnosť patria k jednotnému kontinuu*“ (Tilly, 1985, s. 170).

Pod štátotvornou činnosťou sa podľa Tillyho štát snaží eliminovať alebo neutralizovať nepriateľov na území svojich teritórií. Do tejto kategórie patrí aj snaha štátu eliminovať súkromných nositeľov moci, ktorí získali dominantné postavenie buď vďaka vlastnej iniciatíve formou kriminálnych aktivít, alebo vďaka ochrane, ktorú štát

poskytol určitej privilegovanej skupine ľudí. Pri snahe eliminovať svojich rivalov v druhom prípade, a teda v boji proti privilegovanej skupine, sa štát snaží redukovať ochranu, ktorou zahŕňal danú skupinu. V prvom prípade, t.j. v boji s lokálnymi súkromnými nositeľmi moci, ktorí nezákonným spôsobom získali dominantné postavenie založené na strachu, sa štát proti nim snaží bojovať najmä pomocou orgánov činných v trestnom konaní. Tieto orgány vedú nerovný boj, pretože na to, aby mohli postihovať takýchto samozvancov moci v moderných demokratických systémoch, musia postupovať v rámci zákonov, ktoré platia v danej krajine.

Tento boj so samozvancami sa značne líši podľa politického zriadenia, ktoré v danom štáte prevláda. Na boj proti takýmto jednotlivcom v štáte s totalitným alebo autoritatívnym režimom je možné využiť i metódy boja, ktoré nie vždy korešpondujú zo základnými právami a slobodami, ktoré sú deklarované v ústavách. Tento fenomén si uvedomujú aj zločinecké skupiny. Napríklad, keď sa v roku 1949 v Číne k moci dostala Komunistická strana, miestne kriminálne skupiny, nazývané triády, boli nútené zo strachu pred perzekúciami presunúť sa do Hongkongu. V demokratickom štátnom zriadení musia mať orgány činné v trestnom konaní dôkazy zadovážené len zákonnou cestou na to, aby mohli niekoho odsúdiť. „Štátotvorná činnosť produkuje stály inštrument na policajný dozor a kontroly na danom území“ (Tilly, 1985, s. 181)

Ochranu štát vykonáva vtedy keď sa snaží eliminovať nepriateľov svojich klientov, teda občanov. „Vláda predáva ochranu ako svoju formu podnikania bez ohľadu nato, či ju ľudia chcú, alebo nie“ (Tilly, 1985, s. 175). Ochrana, ktorú štát predáva, sa spolieha na vojnotvornú a štátotvornú činnosť a k týmto aparátom dodáva ešte aparát, vďaka ktorému majú občania možnosť požiadať o ochranu za to, že platia dane. Takto môžu občania urobiť najmä prostredníctvom súdov a reprezentantov, ktorým odovzdali svoj hlas vo voľbách, vďaka ktorým získava vláda legitimitu, ktorá je koncentrovaná v parlamente. Tento aparát je zameraný aj na to, aby občania mohli požiadať o ochranu pred samozvanými súkromnými nositeľmi moci.

Extrakcia je spôsob získavania prostriedkov na fungovanie prvých troch aktivít. Extrakcia závisí od množstva zdrojov, ktoré je daný štát schopný vyzbierať od svojich občanov. „*Čím menší je tento zdroj príjmov, tým ťažšie je pre štát utiahnuť vojnu a iné vládne aktivity*“ (Tilly, 1985, s. 182). Formou extrakcie pre štát sú dane, pre organizovaný zločin sú to poplatky za poskytované služby či už ochranu, sprostredkovanie služieb, vybavenie ťažkostí a iných služieb, ktoré konkurujú štátu, ako jedinému monopolnému užívateľovi legitímneho fyzického násillia.

Štát, nezáleží na tom či už demokratický, totalitný alebo autoritatívny, má niekoľko spoločných charakteristík s organizovaným zločinom, niektoré režimy sú si viac podobné, niektoré menej. Začnime teda tým, čo je pre všetky politické zriadenia a aj organizovaný zločin podobné. Vláda, resp. vodcovia politických zriadení, či už demokratických totalitných, alebo autoritatívnych, tak ako aj vodcovia organizovaných kriminálnych skupín predávajú ochranu. Táto ochrana je ochranou pred externými, ale aj internými nepriateľmi. Dá sa teda povedať, že platenie dani v štáte je takou istou formou poplatku, aké sa platia samozvancom za poskytovanie ochrany, ktorá sa v prípade organizovanej kriminality nazývame výpalné. Vodcom nezáleží na tom, či ochranu občania v daný okamih potrebujú, alebo nie (Tilly, 1985, s. 176).

Jednou z kľúčových podobností medzi štátom a organizovaným zločinom je úloha charizmy. Ľudia sa charizmatickému vodcovi podriaďujú preto, lebo ho pokladajú za „vnútorne povolaneého“, kde sa mu nepodrobujú so zvykom alebo z ustanovenia, ale preto, že v neho veria. „*Jeho osobe a kvalitám jeho osoby patrí oddanosť jeho stúpencov*“ (Weber, 1990, s. 13). Pri každej organizácii panstva ľudí nad ľuďmi sa vyžaduje sústavná správa nad usmerňovaním konania a poslušnosti voči vládcem, ktorí si robia nárok na nosenie legitímneho násillia na jednej strane, a na druhej strane prostredníctvom poslušnosti disponuje vecnými prostriedkami, ktoré sú podľa Webera v každom prípade nevyhnutné na uplatňovanie fyzického násillia, kde teda vodca potrebuje personálny štáb a vecné prostriedky spravovania. Tento správny štáb (úradníci) nie je zaviazaný k poslušnosti len na základe legitímnosti, ale je zaviazaný

vďaka prostriedkom, ktoré apelujú na osobný záujem, čiže materiálna odmena a sociálna úcta, ako tvrdí Weber. Táto materiálna odmena je ďalšou podobnosťou, ktorú má štát a organizovaný zločin, kde štát vykorisťuje ovládaných prostredníctvom monopolu úradov, kde politicky motivované zisky sú určené pre stúpcov vodcu (Weber, 1990, s. 14) a materiálna odmena, ktorou vodca organizovanej kriminality odmeňuje svojich stúpcov, je získaná prostredníctvom nelegálnych aktivít a snahou o maximalizáciu zisku z týchto aktivít.

Čo sa týka charizmy ako zdroju panstva ľudí nad ľuďmi v demokratických a totalitných režimoch sa charizma fundamentálne líši od charizmy, ktorú potrebuje vodca kriminálnej skupiny. Kým vodca kriminálnej skupiny využíva svoju charizmu len v úzkom okruhu svojich „spolupracovníkov“, vodcovia politických strán musia svojou charizmou zaujať ďaleko väčšie množstvo ľudí. Kým legalita vodcov politických strán pochádza od ľudí, ktorí delegujú svojho zástupcu, legalita samozvaných vodcov kriminálnych skupín pochádza najmä z presadenia sa v relatívne malej skupine ľudí, ktorí si za svoj cieľ vytýčili snahu o maximalizáciu zisku nelegálnou cestou. Zdroj moci samozvanca spočíva v charizme, ale aj z reálneho fyzického ohrozenia pri snahe konkurovať samozvancovi. Zdroj moci vodcov politických strán a hnutí, či už v demokratických, alebo totalitných štátnych zariadeniach, pochádza od ľudí. U autoritatívnych režimoch a kriminálnych organizácií zdroj moci nepochádza od ľudí, zdroj ich moci je súkromný.

Jednou zo základných snáh, o ktoré sa organizované zločinecké skupiny usilujú na danom území, je delegovanie svojho človeka do štátnych štruktúr, pretože tak zosilňujú svoje mocenské postavenie. Ako Weber píše: „*Existujú len dva spôsoby ako urobiť z politiky svoje povolanie, človek buď žije z politiky, alebo pre politiku*“ (Weber, 1990, s. 19). Pre túto prácu je zaujímavý hlavne prvý typ politika, ktorý žije z politiky, pretože on bude ľahšie ovplyvniteľný ako ten, ktorý žije pre politiku. „*Rozdiel spočíva najmä v tom, že politik žijúci z politiky sa z nej snaží spraviť trvalý zdroj svojich príjmov, pre politiku žije ten, u koho to tak nie je*“ (Weber, 1990, s. 20). Ak je niekto ekonomicky nezávislý od príjmov, ktoré mu politika môže priniesť,

znamená to, že nemusí svoju pracovnú silu a ani myslenie vkladať do služieb získavania príjmov. Títo politici, ktorí žijú pre politiku a nie výlučne z nej, by boli pohromou pre snahy organizovaného zločinu, ktorý sa formou korupcie snaží získať výhody pre seba a ovplyvniť tak demokraticky vývin štátu.

Korupcia je konanie, pre ktoré je charakteristické to, že svojím organizovaným počínaním podryva podstatu princípov silných štátov, čo môže mať za následok ohrozenie spolužitia medzi občanmi, ba dokonca aj existenciu právneho štátu. Korupcia je zbraňou v rukách organizovanej kriminality. Treba poznamenať, že hovoríme o korupcii medzi organizovaným zločinom a štátom a nie o korupcii, ktorá je rozšírená vo všetkých oblastiach spoločnosti, s ktorou má väčšina občanov skúsenosti v súdnictve, zdravotníctve, školstve a i. Jednou z najdôležitejších úloh, ktoré organizovaná kriminalita musí uskutočniť nato, aby mohla prežiť, je útočenie na legitímne inštitúcie štátu prostredníctvom politickej korupcie, na ktorú venuje nemalé finančné čiastky. Tento jav je nebezpečný najmä pre novovznikajúce demokracie, v ktorých nie je rozvinutý stabilný spoločenský a inštitucionálny systém. „*Korupcia predstavuje zneužitie moci nad cudzím, zvereným majetkom alebo právami za účelom získania osobných, súkromných výhod*“ (Sičaková-Beblová, 2009, s. 685).

Úroveň kriminality závisí od politických systémov, v ktorých sa vyskytuje. Kým v totalitných zriadeniach je nízka miera korupcie, v autoritatívnych zriadeniach je tomu naopak, miera korupcie je vysoká. V demokratických modeloch štátneho zriadenia je ťažké hovoriť o miere korupcii, pretože problémom tu je fakt, že organizovaný zločin sa skrýva za slobody, ktorými štát zahŕňa svojich občanov. Pre organizovaný zločin a jeho existenciu sú demokratické režimy výhodné z toho dôvodu, že tieto modely poskytujú ochranu práv a slobôd. Účinný boj proti korupcii a organizovanému zločinu je v rozpore s tým, že štát ako jediný orgán, ktorý chráni občanov, musí bojovať proti organizovanému zločinu z radov vlastných občanov.

Politika je snaha o účasť na moci a o vplyve na deľbu moci a ten, kto sa zaoberá politikou, usiluje sa získať moc. Moc je prostriedok v službách egoistických či ideálnych cieľov alebo sa získava kvôli prestíži a pocitu, ktorý so sebou prináša. Moc sa snaží získať aj vodca organizovaného zločinu, ale on na rozdiel od politika sa usiluje získať moc výlučne kvôli egoistickým cieľom. Kým politikom a vodcom politických strán ide o maximalizáciu legitimacy, vodcom organizovaného zločinu ide o maximalizáciu ich zisku. Vodcovia, či už politickí, alebo samozvaní musia odmieňať svojich stúpencov, ktorí za odmenu uznávajú ich autoritu.

Organizovaný zločin sa snaží vytvoriť si vzťah s politickými elitami najmä kvôli *„krytiu a snahe získať beztretnosť pre svoje činy, taktiež je tam snaha o získanie informácií ohľadne konkurenčných skupín alebo informácie ohľadne vytvárania ekonomického zisku. Snažia sa aj o získanie rešpektu vyšších spoločenských vrstiev, získanie akceptácie v normálnom svete“* (Godson, 2003, s. 9). Snaha o vytvorenie vzťahu s organizovaným zločinom na strane politických elít sa líši od pohnútok, ktoré má organizovaný zločin. Avšak i tu zohráva najdôležitejšiu úlohu kapitál, vďaka ktorému sú politické strany schopné financovať svoje politické činnosti, ale aj snaha o získanie osobného prospechu. Ďalším faktorom, prečo politické strany vytvárajú takéto vzťahy, je aj strach o život (Godson, 2003, s. 9). Godson vymenúva i ďalšie politické, ekonomické a sociálne faktory, ovplyvňujúce vzťah organizovaného zločinu a politiky. Politické faktory spôsobujú to, že ak je štát veľmi unitárny a politický systém nie je schopný súťaže, alebo je tu prítomná príliš silná byrokratizácia voči spoločnosti, tak je v štáte taktiež zvýšená pravdepodobnosť výskytu vzťahu štátu a organizovaného zločinu (Godson, 2003, s. 10).

Druhý extrém nastáva vtedy, ak je štát príliš slabý alebo prechádza transformačným procesom, ako tomu bolo na Slovensku a iných postkomunistických krajinách. Nové ekonomické a politické zmeny spôsobujú, že občania nevedia, aké správanie a normy budú akceptované. V takomto stave je vytvorené prostredie, ktoré podnecuje k spolupráci organizovaný zločin a predstaviteľov politických strán. Pri transformácii inštitúcií môže dôjsť k stavu, v ktorom moc nie je uchopená ani novým

demokratickým štátnym zriadením, ale ani starým totalitným zriadením (Godson, 2003, s. 11).

3. Slovensko a začiatky demokracie

Slovensko patrí medzi krajiny, ktoré od roku 1989 prechádzali transformačným procesom. Tieto politicko-spoločenské podmienky spôsobili to, že organizovaný zločin na Slovensku mal vhodné podmienky pre svoj vývin. Túto situáciu spôsobil najmä transformačný proces po roku 1989 a privatizácia štátneho majetku. Chaos v spoločnosti, sa prejavil najmä v hospodárstve krajiny v čase prechodu, kedy štát nevedel uspokojiť dopyt po tovare rôzneho druhu. Takto sa podarilo zbohatnúť obchodníkom, ktorí v prvej vlne uspokojovali tieto potreby. Títo obchodníci pochybnými, ale v mnohých prípadoch aj nelegálnymi spôsobmi využili nepripravenosť nového režimu, a tým aj novej legislatívy.

Ekonomika Slovenskej republiky, ktorá bola v tomto období zameraná najmä na strojársky priemysel, stratila svojich dlhoročných odberateľov spomedzi krajín východného bloku, a s tým súviselo zvýšenie nezamestnanosti. Na politickej sfére sa do popredia dostala otázka týkajúca sa postavenia Slovenska vo vzťahu voči Českej a Slovenskej Federatívnej Republike, ktorá vyústila do osamostatnenia sa 1. januára 1993. Stav po roku 1993 prospel organizovanej kriminalite, pretože v dobe transformácie spoločnosti a ekonomiky mala mladá Slovenská republika úlohu navyše, a to ustanoviť a vytvoriť nové štátne inštitúcie. Podmienky, v ktorých sa náš štát nachádzal, boli viac než vhodnými pre rozvoj organizovaného zločinu. Ďalším viac než vhodným faktorom pre rozvoj organizovaného zločinu v transformačnom období bola privatizácia.

Vydieranie bolo formou, ktorú kriminálne skupiny využívali na obohatenie sa na úkor privatizérov, ktorí im platili za to, že im tieto skupiny nebudú úmyselne zvyšovať cenu dražby (Mikloš, 1997, s. 112). Obdobie 1994 až 1998 bolo obdobím,

kedy sa predával štátny majetok priamou cestou. Faktorom, ktorý rozhodoval počas predaja štátneho majetku záujemcov, bola najmä politická príslušnosť a dobré vzťahy so stranami vládnej koalície spomínaného obdobia. Koalícia tohto obdobia sa nažila uprednostňovať pri predaji štátneho majetku záujemcov, ktorí pochádzali z domáceho prostredia (Mikloš, 1997, s. 106). Ochranné mechanizmy pri predaji tohto majetku boli oslabené, pretože na vedúce funkcie Fondu Národného majetku (FNM), ktorý získal kompetencie v oblasti privatizácií, boli dosadení ľudia vládnej koalície. K majetku, ktorý bol takto predávaný, mal prístup aj organizovaný zločin. Vzrastajúca spoločenská a ekonomická sila organizovaného zločinu narástla v tomto období natoľko, že sa ich aktivity mohli presunúť aj na podnikateľov, ktorí im platili za ochranu. V rokoch 1997 až 1998 Policajný zbor SR, evidoval takmer 50 organizovaných skupín. V tomto období organizovaný zločin získal silnú vnútornú organizovanosť, kde nekompromisnými postupmi začal zabezpečovať svoje záujmy (Lisoň & Strienka, 2004).

4. Organizovaný zločin - globálny problém súčasnosti

Každodenne zosilňujúca sa globalizácia a rozširovanie Európskej únie viedli k rozkvetu organizovaného zločinu v rámci celej EÚ. Kriminalita sa vďaka otvoreným hraniciam stala problémom každého členského štátu, pretože organizovaná kriminalita získala nadnárodný charakter. V praxi to znamená, že národný organizovaný zločin získava kontakty v zahraničí, kde sa tým pádom rozrastajú operácie a kriminálne aktivity, ktoré donedávna mali iba dopad na relatívne malé územia. Organizovaný zločin patrí do jednej z piatich najnaliehavejších hrozieb, ktoré ohrozujú život našej spoločnosti (Rada Európskej Únie, 2009). Problémom boja proti organizovanej kriminalite je fakt, že aj v Dohovore OSN absentuje univerzálne platná definícia organizovaného zločinu. Taký istý problém máme v Slovenskej republike. Avšak cieľom Dohovoru OSN je snaha o posilnenie spolupráce. Pre organizovaný zločin je podľa tohto dohovoru charakteristické orientovanie sa na finančný a materiálny zisk. Medzinárodný organizovaný zločin, ktorý sa vyskytuje v súčasnosti, je príznačný značnou adaptabilitou, diverzifikáciou a v neposlednom

rade flexibilitou. Organizovaný zločin sa vplyvom globalizácie prestáva sústrediť iba na jeden druh trestnej činnosti, ale kumuluje v sebe viac trestných činností súčasne. V rámci páchania zločinov na území členských štátov EÚ sa väčšinu kriminálnych skupín pohybuje v krajinách ich vzniku, kde sa vedia najlepšie orientovať v legislatívnych, kultúrnych a ekonomických vzťahoch spoločnosti.

Jednou z moderných účinných zbraní, ktoré vytvorila Európska únia na boj proti medzinárodnému organizovanému zločinu, je Európsky zatýkací rozkaz, vďaka ktorému sa podarilo úspešne zjednodušiť spoluprácu orgánov činných v trestnom konaní a justičných orgánov v rámci štátov EÚ. Tento legislatívny akt umožnil nahradenie zložitých byrokratických nástrojov na vydávanie osôb. Významným krokom vpred bolo vytvorenie EUROPOLu (Európsky úradu boja proti medzinárodnej organizovanej kriminalite), ktorý je policajným úradom s rozsiahlymi právomocami, s hlavným zameraním na kooperáciu medzi orgánmi činnými v trestnom konaní jednotlivých krajín Európskej únie. (EUROPOL)

Rozvojom inštitúcií a legislatívy EÚ sa značne podarilo konkurovať organizovanému zločinu. Vďaka týmto novým nástrojom, ktoré slúžia na boj proti organizovanému zločinu, sú štáty schopné efektívnejšie postihovať ich nelegálne počínanie, avšak štáty sa snažia eliminovať tieto skupiny najmä v rámci územia EÚ. Pravdou ostáva, že organizovaný zločin prichádza na územie členských štátov EÚ aj spoza ich teritória. Absencia spolupráce s krajinami tretieho sveta, v ktorom je organizovaný zločin hlboko zakorenený, však spôsobuje, že efektívnosť tohto boja je limitovaná. Ak sa zlepši spolupráca v legislatívnych a inštitucionálnych smeroch so štátmi tretieho sveta, boj s organizovaným zločinom bude omnoho úspešnejší.

Záver

Po roku 1989 bolo na Slovensku vhodné prostredie pre vznik organizovaného zločinu, ako aj jeho prepletenie s politickými elitami štátu. Existuje tu potreba väčšej a efektívnejšej spolupráce v boji proti organizovanému zločinu a potreba jednotnej definície organizovaného zločinu na právnej úrovni EÚ. Policajnému zboru SR sa podarilo účinnejšie bojovať s organizovaným zločinom a zatknúť niektorých z popredných vodcov organizovanej kriminality. Ďalšou otázkou ostáva, kto zaujal prázdne miesta v podsvetí, a aké praktiky OZ používa dnes. Časy, kedy sa organizovaný zločin snažil všetkých zastrašiť a priťahovať pozornosť, sú už preč. Medzi štátom a organizovaným zločinom existuje množstvo vlastností, ktoré sú si podobné. Pravdou je, že štát má legitimáciu na monopol fyzického násillia a organizovaný zločin nie. Práca dospela k záveru, že štát s demokratickým režimom je vhodnejší pre organizovanú kriminalitu, pretože aktéri takejto kriminality sa skrývajú za práva a slobody, ktoré demokratický model štátneho zriadenia poskytuje. Tiež dospela k záveru, že na Slovensku tak ako aj v iných postkomunistických krajinách mal organizovaný zločin vďaka transformácii politických štruktúr vhodné podmienky na vytvorenie.

Nedostatkom tejto práce môže byť fakt, že pri definícii organizovaného zločinu nebola do úvahy bratá podobnosť s terorizmom, ako istým druhom organizovanej činnosti, ktorý vykonáva násillie v snahe o ovplyvnenie alebo zmenu ústavného a právneho poriadku a snaží sa uskutočniť istú formu nátlaku na politických vodcov. Na výskyt organizovaného zločinu na Slovensku sa však netreba pozerat' skepticky, pretože v kontexte EÚ nezastáva organizovaný zločin, vyskytujúci sa na Slovensku, žiadnu významnú pozíciu. V správach EÚ sa situácia v oblasti organizovaného zločinu na Slovensku vôbec nevyskytuje (Holcr, Holomek, Polák, & Žitný, 2009, s. 668). Ďalším nedostatkom tejto práce je skutočnosť, že sa nespomína snaha organizovaného zločinu zlegalizovať svoju činnosť ani uskutočňovanie legálnych aktivít v snahe o získanie dôkazu o nevine.

Bibliografia

A., C. (Marec 2004). K niektorým aspektom súčasnej definície zločineckej skupiny a definícia zločineckej skupiny v navrhovanej rekodifikácii Trestného zákona. *Justičné Revue* , s. 287.

Almond, G. A., Powell, B. G., Dalton, R. J., & Strom, K. (2010). *Comparative Politics Today*. Longman.

Brooker, P. (2008). Authoritarian regimes. In D. Caramani, *Comparative Politics*. Oxford: Oxford University press.

Carneiro, R. L. (20. Marec 2008). *AnthonyFlood*. Cit. 13. Apríl 2011. Dostupné na Internet: A Theory of the Origin of the State:
<http://www.anthoniflood.com/carneirooriginstate.htm>

Deset, M. (Júl-August 2009). Legálna definícia zločineckej skupiny. *Bulletin slovenskej advokacie* , s. 27-34.

Durkošová, M. (dátum neznámy). *Univerzita Pavla Jozefa Šafarika v Košiciach*. Cit. 30. Marec 2011. Dostupné na Internet:
http://www.upjs.sk/public/media/4518/Dokazovanie_aktivit_realizovanych_zlocineckymi_skupinami.pdf

Elektronická zbierka zákonov. (20. Máj 2005). Cit. 17. Marec 2011. Dostupné na Internet: Úplné znenie právnych predpisov, Trestný zakon (300/2005 Z.z.):
<http://www.zbierka.sk/zz/predpisy/default.aspx?PredpisID=18750&FileName=05-z300&Rocnik=2005>

Espina, J. (dátum neznámy). *Trvalo udržateľný rozvoj*. Cit. 30. Apríl 2011. Dostupné na Internet: KORUPCIA A ORGANIZOVANÝ ZLOČIN:
www.tur.vlada.gov.sk/data/files/2846.doc

EUROPOL. (dátum neznámy). Cit. 30. Apríl 2011. Dostupné na Internete: Profil Europolu: http://www.europol.europa.eu/index.asp?page=facts_sk&language=sk

Godson, R. (2003). *Menace to Society: Political-Criminal Collaboration Around the World*. Transaction.

Hamran, L. (január 2007). K posudzovaniu pojmov "organizovaná skupina" a "zločinecká skupina". *Justičné revue* , s. 86-91.

Held, D. (2007). *Models of Democracy*. Polity Press.

Holcr, K., & Chalka, R. (2001). *Prognóza a kontrola kriminality v Slovenskej republike*. Trnava: Gabriela Gajdošová Policajný inštitút AFG.

Holcr, K., Holomek, J., Polák, P., & Žitný, M. (2009). Vnútna bezpečnosť. In M. Kollar, G. MEsežnikov, & M. Bútor, *Slovensko 2008 Suhrná správa o stave spoločnosti* (s. 656-677). Partizánske: Expresprint.

Holcr, K. (2008). *Prognóza kriminality a jej kontroly v Slovenskej republike*. Bratislava: IURA EDITION.

Chromík, A. (Marec 2004). K niektorým aspektom súčasnej definície zločineckej skupiny a definície zločineckej skupiny v navrhovanej rekodifikácii Trestného zákona. *Justičné revue* , s. 285-290.

Ibl, P. (1. 11 2009). *Vysoká škola Karlovy Vary o.p.s.* Cit. 2. 4 2011. Dostupné na Internete: http://www.vskv.cz/KPR/archiv/2008/kpr4_2008.pdf

Katarína Tuharská, Š. Z. (Marec 2010). Pojem "organizovaná kriminalita" a jej prejavy v Slovenskej republike. *Bulletin slovenskej advokacie* , s. 23-32.

Kuchta, J., & Válková, H. (2005). *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck.

L., H. (Január 2007). K posudzovaniu pojmov "organizovaná skupina" a "zločinecká skupina". *Justičné revue* , s. 87-88.

Lisoň, M., & Strienka, J. (2004). *Organizovaná kriminalita v Slovenskej republike*. Bratislava: Akadémia PZ.

Marián Švagerko, Organizovaný zločin a štát

Mikloš, I. (1997). Privatization. In M. Bútora, & P. Hunčík, *Global Report on Slovakia. Comprehensive Analyses from 1995 and Trends from 1996*. Bratislava: Sándor Márai Foundation.

Nicolson, T. (2008). O svete organizovaného zločinu. *Týždeň*.

Nožina, M. (2003). *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis.

Oppenheimer, F. (1997). *The State*. San Francisco: Fox & Wilkes.

Poggi, G. (1992). *The Development of the Modern state*. Standford, California: Standford University Press.

Poggi, G. (2007). *The State its Nature, Development and Prospects*. Cambrudge: Polity Press.

Rada Európskej Únie. (2009). Cit. 27. Apríl 2011. Dostupné na Internete:

EURÓPSKA BEZPEČNOSTNÁ STRATÉGIA – BEZPEČNÁ EURÓPA V LEPŠOM SVETE:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC7809568SKC.pdf

Shaw, M. (2003). *War and genocide: organized killing in modern society*. City of Cambridge: Polity Press.

Sičaková-Beblová, E. (2009). Transparentnosť a korupcia. In M. Kollár, G. Mesežnikov, & M. Bútora, *SLOVENSKO 2008, Súhrná správa o stve spoločnosti* (s. 681-700). Partizánske: Expresprint.

Stepan, A. (2001). *Arguing comparative politics*. New York: Oxford univerity press.

Tilly, C. (1985). War Making and State Making as Organized Crime. In P. Evans, *Bringing the State Back In* (s. 169-187). Cambridge: Cambridge University press.

Tuharská, K., & Zeman, š. (Marec 2010). Pojem "organizovaná kriminalita" a jej prejavy v Slovenskej republike. *Bulletin slovenskej advokacie*, s. 23-32.

Weber, M. (1990). *Politika ako povolanie*. (L. Kiczko, Prekl.) Bratislava: Spektrum.